

A Magyar Resuscitatio Társaság állásfoglalása az újraélesztés oktatásáról

prof.dr.Bogár Lajos, dr.Diószeghy Csaba, prof.dr.Fülesdi Béla, dr.Göbl Gábor,
Hornyák István, prof.dr.Pénzes István, dr.Sári Ferenc, dr.Tóth Zoltán

A Magyar Resuscitatio Társaság Oktatási Munkacsoportja

1. Az állásfoglalás célja

A Magyar Resuscitatio Társaság (HuRC) legfontosabb célkitűzése, hogy elősegítse mindazokat a lépéseket, melyek a váratlanul bekövetkező keringésmegállás túlélését javítják, az elkerülhető haláleseteket hatékonyabban megelőzik. Ezen célkitűzéssel egybevév a cardiopulmonalis resuscitatio (CPR) minél korszerűbb és minél szélesebb körben történő oktatásának támogatása.

Jelen állásfoglalás célja, hogy olyan szakmailag széles körben elfogadott és a reanimatológia modern ismereteit minden tekintetben felhasználó szakmai háttérrel nyújtson, aminek felhasználásával a resuscitatio oktatása minőségileg kontrollálhatóvá, összehasonlíthatóvá, számonkérhetővé és egységes szemléleten keresztül minél szélesebben terjeszhetővé váljon.

Hangsúlyozandó, hogy a Magyar Resuscitatio Társaság nem kívánja minőségileg sem kontrollálni sem megítélni a jelenlegi graduális vagy postgraduális képzésben folyó resuscitatio oktatást, és jelen állásfoglalásával csupán általános, a felnőtt oktatás minőségi egységesítését célzó törekvését fogalmazza meg.

2. Az akkreditált újraélesztés oktatás meghatározása

A váratlan egészségkárosodások első ellátásával elsősorban az Elsősegélynyújtás (ES) oktatása foglalkozik. Bár az ES nem nélkülözi a reanimatio ismereteket és készséget, a reanimatio oktatásánál szélesebb ismeretanyagot ölel fel. Míg az ES oktatás értelemszerűen magában foglalja a cardiopulmonalis resuscitatio oktatását, ez visszafelé nem igaz: az újraélesztés oktatása nem tartalmaz számos elsősegélynyújtási ismeretet (pl. vérzéscsillapítás). A Magyar Resuscitatio Társaság álláspontja szerint az ES oktatásán belül érvényesíteni kell a reanimatio oktatásának szakmai minőségi elveit, ugyanakkor a Társaság jelen állásfoglalásában az ES oktatás egyéb kérdéseivel nem foglalkozik.

Cardiopulmonalis resuscitatio (CPR) oktatásán a váratlan keringésmegállásban szenvedő vagy a keringésmegállás körüli időszakban kritikus állapotba került beteg azonnali ellátását célzó ismeretanyag, gyakorlati és szervezési készség átadását értjük. Az oktatást a segélynyújtó lehetőségei (eszköz nélküli vagy eszközös), képzettsége (alapfokú, magas szintű) és

egyéb megfontolások (speciális helyzetek, kórházi, gyermek-ellátás, stb.) határozzák meg, célja azonban minden esetben a rendelkezésre álló eszközök és személyi feltételek optimális kihasználása mellett a keringésmegállás megakadályozása, illetve annak kialakulása esetén szakszerű ellátása a jobb túlélés és életminőség biztosítása céljából.

A Magyar Resuscitatio Társaság az újraélesztés oktatások akkreditálását akkor végzi el, ha az adott képzés személyi és tárgyi feltételei, tematikája és oktatási módszertana megfelel a Társaság által jelen állásfoglalásban megadott szakmai követelményeknek, és az oktatást végző szolgáltató a Társaságtól kéri ezen akkreditációt. Az akkreditáció célja, hogy az adott oktatás minőségét valamennyi igénybevevő részére garantálja. Az akkreditált tanfolyamokat elvégzett jelöltek részére kiadott, a Társaság által elismert oklevél az ország egész területén azonos színvonalú oktatási követelménynek történő megfelelést igazol.

2.1. Önálló tanfolyamok

A Magyar Resuscitatio Társaság a reanimatio oktatásában „gold standard”-nak minősülő tanfolyam-formák létrehozását ajánlja. Ezen tanfolyamok a megfelelő személyi és tárgyi feltételekkel, oktatási tematikával és módszertannal rendelkezve országosan egységes színvonalat, szolgáltatási minőséget és számonkérhető tudást biztosítanak. Ezen tanfolyamok akkreditálását és folyamatos auditálását a Magyar Resuscitatio Társaság Oktatási Munkacsoportja végzi. Az akkreditált tanfolyamokat vezető oktatók a sikeresen elvégző jelöltek részére a Magyar Resuscitatio Társaság által elismert oklevelet állíthatnak ki.

2.2. Integrált képzés

Az újraélesztés képzés azon formáját, amikor az ismeretek és gyakorlati készség megszerzését más tanfolyam kereteibe illesztve végzik el (pl. elsősegélynyújtás oktatás, valamely klinikai disciplina graduális, vagy posztgraduális oktatása, stb.) a Magyar Resuscitatio Társaság „integrált resuscitatio képzés” címen ismeri el. A Társaság javasolja, hogy a „gold standard”

tanfolyamok mintájára az integrált képzéseket is a megfelelő személyi és tárgyi feltételek, tematika és oktatási módszertan bemutatása mellett a Magyar Resuscitatio Társaság által elismert resuscitatio képzésként akkreditálják. Az így vezetett tanfolyamot sikeresen elvégző jelöltek a Magyar Resuscitatio Társaság által elismert oklevelet is kaphatnak.

Bár az újraélesztés oktatása számos graduális és postgraduális képzést folytató oktatási intézménynek is napi gyakorlata, a Magyar Resuscitatio Társaság bátorítja valamennyi, ezzel a területtel foglalkozó oktatási intézményt, hogy a resuscitatio képzést a Társaság által ajánlott egységes minőségi elveknek megfelelően végezzék.

Fontos kiemelni, hogy az akkreditációval a Társaság nem gyakorol semmilyen felügyeletet az oktatást végző szolgáltató felett, csupán elismeri tevékenységének minőségét. Az oktató által kiadott oklevél Társaság általi elismerését a szolgáltató intézmény kérése alapján több módon is lehet jelezni (oklevélen vagy külön papíron, adatbázisban; stb.), a Társaságnak nincs joga az integrált képzés során kiadott oklevelek tartalmi vagy formai befolyásolására.

Mindezek mellett azonban a Magyar Resuscitatio Társaság javasolja a felelős döntéshozóknak a világ egyre növekvő részében elfogadott képzési forma integrálását a graduális és posztgraduális egészségügyi képzés keretei közé.

3. Az állásfoglalás szakmai elemeinek megalkotásához vezető folyamat

Számos vizsgálat és tanulmány igazolta már, hogy az újraélesztés oktatásának eredményessége elmarad az optimálistól. Laikusok körében végzett alapfokú újraélesztés oktatást követő fél év múlva az átlagos teljesítmény közel 60%-os romlása figyelhető meg. Hasonlóan nehéz azon egészségügyi dolgozók hatékony oktatása, akik a resuscitatio gyakorlatával nem találkoznak naponta. A Magyar Resuscitatio Társaság Oktatási Munkacsoportja áttekintette a jelenleg rendelkezésre álló hazai, valamint az akkreditált ERC és AHA oktatási anyagokat és tematikákat. Ezek alapján jelen állásfoglalását azon nemzetközi tapasztalatok, ajánlások és publikált eredmények ismeretében teszi meg, melyek az újraélesztés oktatás hatékonyságát objektív módon is mérni tudták, és kedvezőbb eredményeket kaptak.

4. Általános elvek az újraélesztés korszerű és hatékony oktatásával kapcsolatban

4.1. Oktatott ismeretek alapja

A reanimációs tanfolyamok oktatási anyagának tartalma legyen az érvényes hazai irányelveknek megfelelő. Ennek biztosítására a Magyar Resuscitatio Társaság rendszeresen felülvizsgálja a hazai protokollokat, elvégzi a szakmailag indokolt, javasolt

módosításokat. A módosításokat az érvényes európai ajánlásnak megfelelően integrálja az oktatási anyagba. A frissítésről folyamatos tájékoztatást nyújt az érintett tanfolyamok szervezői és oktatói felé. A változásokat megjelenteti a Társaság folyóiratában, ismételt közlését lehetővé teszi valamennyi hazai szaklap részére, illetve ismerteti azokat az újraélesztéssel foglalkozó szakmai fórumokon.

4.2. Személyi feltételek

A tanfolyamokon oktató személyeknél elengedhetetlen feltétel a mindenkori reanimációs irányelvek és azok háttérének ismerete. Ezen feltétel biztosítása jelenleg a HuRC/ERC megfelelő standardizált tanfolyamainak elvégzésével illetve a képesítések időnkénti (5 évenkénti) megújításával lehetséges. A minőség biztosításának érdekében ajánljuk, hogy lehetőség szerint az oktatók között minél magasabb arányban legyenek a HuRC/ERC által akkreditált oktatók és a HuRC tanfolyamain végzett „újraélesztők”.

A Magyar Resuscitatio Társaság által akkreditált tanfolyam vezetője kizárólag teljes instruktori képesítést szerzett oktató lehet. Az ALS tanfolyamok vezetője legyen olyan (szak)orvos, akinek napi munkája során a magas szintű újraélesztés elméletének és gyakorlatának ismerete elengedhetetlen, tehát aneszteziológus- intenzív terápiás szakorvos, oxyológus, sürgősségi orvos, belgyógyász, kardiológus, általános sebész, baleseti sebész, adott esetben gyermekgyógyász illetve családorvos. A gyermekek újraélesztését oktató tanfolyamokon elengedhetetlen a gyermekgyógyász ill. gyermek aneszteziológiai jártassággal rendelkező aneszteziológus vagy sürgősségi szakorvos illetőleg oxyológus szakorvosok bevonása a képzésbe, az egyéb személyi feltételek teljesülése esetén lehetőleg gyermekgyógyász vagy gyermek-aneszteziológus legyen az APLS tanfolyamok vezetője.

Az oktatói státusz önmagában nem orvosi diplomához kötött tevékenység. Támogatjuk a vegyes összetételű oktatói csapatok létrehozását, amelyekben helyet kaphatnak a szakmai és pedagógiai elvárásoknak megfelelő mentőtisztek és szakápolók is. Az azonban szükséges, hogy a felnőtt és gyermek ALS tanfolyam vezetői orvosi diplomával rendelkezzenek, illetőleg a BLS/AED oktatás vezetője felsőfokú egészségügyi végzettséggel és az adott terület szakmai tapasztalatával rendelkező személy legyen.

Minden oktató esetében alapfeltétel a megfelelő klinikai háttér és a célirányos oktatói tapasztalat illetve végzettség. Oktatónak csak az jelölhető, aki az adott szaktanfolyamot (pl. ALS, EPLS, BLS/AED) annak kritériumai alapján magas szinten elvégezte, és lehetőség szerint részt vett az újraélesztés oktatását tanító speciális oktatóképző

tanfolyamon. Ezzel garantálható az oktatóktól méltán elvárt magas szakmai színvonal.

4.3. Tárgyi feltételek

A képzés hatékonyságához elengedhetetlen tárgyi feltételekre van szükség.

A helyszínen biztosítani kell a megfelelő számú tágas, természetes megvilágítással és szellőzéssel rendelkező, sze. fűtött termeket.

Az elméleti ismeretek átadásához az audiovizuális eszközök bármely formája felhasználható (pl. tábla, flipchart, írásvetítő, diavetítő, projektor). A gyakorlati készségek ismertetése és oktatása, valamint az ismeretek számonkérése során viszont alapfeltétel a megfelelő fantomok használata. A fantomokkal szemben támasztott minimum feltétel, hogy legyen az adott készség fejlesztésére alkalmas, valóság-hű modell, mely alkalmas az adott tevékenység határfokának legalább valós idejű (real-time) vizuális megjelenítésére, illetve — fejlettebb formájában — az adott beavatkozással kapcsolatos legfontosabb szövegművelemek szimulálására. (BLS tanfolyam esetén pl. a legegyszerűbb fantomok mellett biztosítani kell az ilyeneken való megmértetés lehetőségét is.) Méreteiben és szerkezetében kövesse az adott célcsoport anatómiai felépítését (pl. csecsemő- illetve felnőtt légúti modellek) és legyenek rajta elvégezhetőek az újraélesztéssel kapcsolatos gyakorlati teendők (pl. mellkasi kompresszió, légútbiztosítási manőverek, stb.). A magas szintű újraélesztés során a szív elektromos tevékenységét is imitáló, monitorozható és defibrillálható modellekre van szükség.

Elengedhetetlen, hogy a reanimáció esetén alkalmazott eszközökkel és azok biztonságos használatával a hallgatók a gyakorlatban is megismerkedhessenek. Ezért a tanfolyamhoz biztosítani kell minden ilyen eszköz jelenlétét, melyek megfelelő használatát a képzés során demonstrálják az oktatók. A defibrilláció (mind manuális mind AED) gyakorlatát is magába foglaló tanfolyamon alapfeltétel a defibrillátor (vagy defibrillátor-trainer) használata. Minden hallgatónak lehetőséget kell biztosítani az eszközök kipróbálására, azok biztonságos használatának elsajátítására. A megfelelő gyakorlati készséget a tanfolyam során/végén ugyanezen fantomok és egyéb tárgyi eszközök felhasználásával a vizsga során ellenőrizni kell. Megfelelő minősítést csak olyan hallgató kaphat, aki a megfelelő és biztonságos használatról tanúbizonyságot tett.

A használt szimulációs eszközök feleljenek meg a biztonságos használathoz nélkülözhetetlen higiéniai és érintésvédelmi szabályoknak.

A tanfolyamok ajánlott eszközeinek listáját a Magyar Resuscitatio Társaság a tanfolyamok szervezőinek rendelkezésére bocsátja. Az adott eszközök beszerzéséért, működőképességéért és biztonságáért a tanfolyam szervezői/oktatói felelősek.

4.4. Előzetesen elvárható ismeretek

Egyes képzések a hallgatók előzetes szakmai ismereteire támaszkodhatnak (pl. ALS képzés BLS ismereteket feltételez).

A laikusok képzésre irányuló alaptanfolyamokon természetesen nem lehetnek az alapismeretekkel kapcsolatos elvárásaink. Az egészségügyi szakszemélyzet oktatása során azonban már elvárható bizonyos alapvető anatómiai, élettani ismeretek megléte. Az alapfokú újraélesztés illetve a BLS/AED tanfolyamokon a hallgatók előzetes ismeretek nélkül is részt vehetnek, az emelt szintű (ALS) tanfolyamokon viszont mindenképpen elvárt az alapfokú irányelvek és technikák (BLS) ismerete.

A tanfolyam előtt legalább hat héttel ismertetni kell a hallgatókkal, hogy milyen alapelkészültségre van szükség a tanfolyam sikeres elvégzéséhez. Így lehetőségük nyílik az esetleges hiányosságok pótlására.

4.5. A képzés általános formája

A tanfolyam megtervezése során biztosítani kell az elvárt ismeretek megszerzéséhez elegendő elméleti és gyakorlati óraszámot. Ugyanakkor törekedni kell arra, hogy egy adott tanfolyam ne legyen a szükséges időtartamnál hosszabb, ezzel ugyanis szükségtelen kapacitásokat kötünk le. A szükségtelenül hosszú tanfolyamok hátránya, hogy számos olyan témát is érintenek, melyek a tanfolyam céljától (pl. ALS, BLS, AED, stb.) távol állnak, ezzel elvonják a figyelmet és az alapvető resuscitatio készségek elsajátítását, illetve annak hatékonyságát veszélyeztetik. Ennek megfelelően az ajánlott oktatási időtartam BLS képzés esetén 4-6 óra, BLS/AED képzés esetén 4-8 óra. Az ALS képzések időtartamát az határozza meg, hogy a szűkebben vagy tágabban értelmezett ALS anyag kerül-e oktatásra: előbbin a keringésmegállás ellátását, utóbbin emellett a periarrest körülmények – ideértve a keringésleállítás előtti és a keringés visszatérése utáni – időszak ellátásának ismereteit is oktatják. Az „egyszerűsített ALS” tanfolyamok általában 8-16 oktatási óra, a teljes ALS anyagot magába foglaló tanfolyamok 16-48 oktatási óra időtartamúak, felnőtt és gyermek resuscitatio ismeretek esetére külön-külön. Hazai és nemzetközi tapasztalatok egyértelműen igazolják, hogy a fent közölt oktatási időtartamot meghaladó tanfolyamok nem hatékonyabbak, ugyanakkor költségesebbek, ezért a Magyar Resuscitatio Társaság javasolja az időkorlátozás ilyen bevezetését. A fentieknél rövidebb időtartamú oktatások csak speciális oktatási eszközök igénybe vétele (pl. video vagy számítógépes multimédiás

oktatás) esetén bizonyult a hagyományos módszerekkel összemérhetően hatékonynak. Minthogy jelenleg magyar nyelven ilyen jellegű, megfelelően tesztelt oktatási anyag nem áll rendelkezésre, a HuRC javasolja, hogy az újraélesztési ismeretek oktatására a fent közölt időpontoknál rövidebb tanfolyamokat — az időszakos felfrissítő tanfolyamok kivételével — ne szervezzenek.

A gyakorlatok óraszámára érje el a tanfolyam teljes időtartamának legalább 50 %-át! A gyakorlatok alatt minden hallgatónak lehetőséget kell biztosítani a tanfolyam elvégzése után elvárt készségek megismerésére, begyakorlására. A gyakorlati foglalkozások során törekedni kell a sürgősségi helyzetek valóságos modellálására, a színpadképszerű jelenetek használatára. Az egyes jelenetek az adott hallgató személyes munkakörülményeihez igazíthatók.

Az oktatás színvonalának feltétele a megfelelő oktató/hallgató arány is. Törekedni kell a kiscsoportos gyakorlati foglalkozások lehetőségének megteremtésére. Ennek érdekében egy oktatóra BLS–tanfolyamon ne jusson nyolcnál, egyebekben hatnál több hallgató (1: 8, illetve 1:6 arány), de kívánatos ennél magasabb oktatói arányt (1:4) elérni a magasabb szintű újraélesztés tanfolyamokon. A fent ajánlottakat meghaladó csoportlétszámok jelentősen veszélyeztetik a képzés hatékonyságát.

Javasolt, hogy az ALS szimulációs gyakorlatok során egy hallgatói csoporthoz egyidőben legalább két oktató legyen jelen. Erre egyrészt a komplex szimulált szituáció utóbbi pontosabb elemzése, másrészt a veszélyes eszközök (defibrillátor) alkalmazásával folyó gyakorlatok biztonságának szavatolása miatt is szükség van.

A képzést biztosítóknak legalább fele legyen már megfelelő oktatási és vizsgáztatási rutinnal rendelkező, tapasztalt oktató, aki a kisebb gyakorlattal rendelkező oktatók és oktatójelöltek szakmai felügyeletét és háttérének biztosítását is elvégzi. „Tapasztalt (senior) HuRC oktatónak” a Magyar Resuscitatio Társaság értelmezésében olyan oktató számít, aki már legalább kettő, a HuRC, az ERC vagy az AHA által akkreditált tanfolyamon vett részt oktatóként. Kezdő oktatók („oktatójelöltek”) felügyelet nélkül önállóan nem vezethetnek gyakorlati foglalkozást, illetve egyedül nem vizsgáztathatnak.

A tanfolyam teljes időtartama alatt igyekezzünk megtartani a hallgatók motivációját, erősíteni a pozitív hozzáállást. Ennek érdekében az építő jellegű, támogató kritika és tanácsadás gyakorlata a követendő példa. Ennek során nem azt kell kiemelni az esetleges hibák végletekig történő hangsúlyozásával, hogy a hallgató mit nem tud, hanem a helyesen alkalmazott ismeretek és gyakorlatok alapján kell rámutatni a további fejlődés irányára, ezzel tovább bővítve a hallgatók ismeretanyagát. Az oktatás során csak a tanfolyam szakmai anyagának átadására szabad szorítkozni; nem célszerű az „anekdotázgatás”, ami nem egyenértékű természetesen a szcenáriós oktatás tilalmával.

Az oktatás hatékonyságának megőrzéséhez fontos a helyszín megfelelő kiválasztása (lásd: 4.3. Tárgyi feltételek), és kellő szünetek beiktatása. Az elméleti anyag tárgyalásakor lehetőleg ne lépjük túl azt az időhatárt, amíg a hallgatók aktív figyelme fenntartható, ennek megfelelően 45-60 percenként szünet tartandó.

Ismert tény, hogy az oktatás hatékonyságát nagymértékben befolyásolják a hallgatók személyi szükségleteinek kielégítése. Éhes, fázó vagy kényelmetlenül elhelyezkedő emberek tanulási lehetőségei jelentősen korlátozottak. Ezért a hosszabb tanfolyamok sikerének érdekében a hallgatók étkezésének lehetőségét, kényelmét és biztonságát feltétlen biztosítani kell.

4.6. A szimulációs oktatás

A keringés- és légzésleállítás a mindennapi gyakorlatban viszonylag ritkán látott szituáció. Ennek megfelelően a jelenségek modellezése az oktatás során alapvető fontosságú, hogy a hallgatók minél több életszerű helyzetben gyakorolhassák a megfelelő algoritmusok és a reanimáció eszközeinek alkalmazását.

A szimulációs gyakorlat biztonságos, kontrollált és reprodukálható körülményeket biztosít az újraélesztés gyakorlásához, lehetőséget nyújt a hallgató számára váratlan helyzetek valós idejű ellátásának gyakorlására.

A szerepjátékok során a vizuális, manuális és egyéb típusú hallgatók egyaránt hozzájutnak az ismereteik elsajátítását leginkább elősegítő beviteli ingerhez, így az oktatás rendkívül hatékonyra válik. Külön kiemelt előnye a szerepjáték alkalmazásának a csapatmunka gyakorlása, a csapat vezetésének és a csapattag szerepének saját élmény szerzésén keresztül történő elsajátítása.

A manuális rutinfeladatok (légútbiztosítás, mellkasi kompressziók, defibrillálás) folyamatos gyakoroltatása révén a hallgatók már a tanfolyam ideje alatt megszerezhetik azt a jártasságot és magabiztosságot az egyes manőverek terén, amely révén egy valós reanimációs esemény során alkalmazni tudják megszerzett tudásukat.

4.7. Vizsgáztatás

A vizsgáztatás célja, hogy a hallgató oktatás során elsajátított ismeretéről visszajelzést adjon. Ez a visszajelzés egyrészt értékeli magát az oktatást is, másrészt, tanúsítja a hallgató ismeretének a megkövetelt szintet történő elérését. A vizsgáztatásnak semmiképpen sem az a célja, hogy a hallgató valamilyen bizonyítványhoz jusson, vagy az, hogy a hallgatót valamilyen tudás vagy ismeret hiányával szembesítse. A vizsgáztatásnak ezért mindenkivel szemben egyenlő feltételek

mellett, objektíven, „fair” módon kell zajlania.

A vizsgáztatás követelményrendszerét éppen ezért az oktatott anyagnak megfelelően szabványosítani kell. A standardizált vizsga lehetővé teszi az adott tanfolyamok elvégzését igazoló bizonyítványok konvertibilitását, az oktatási centrumtól, az adott tanfolyamtól és az oktatói team összetételétől függetlenül.

A vizsgáztatás tényét, annak módszereit és a teljesítés kritériumait a hallgatókkal a tanfolyam elején ismertetni kell.

A hallgatók teljesítményének értékelésekor a tanfolyam alatti folyamatos értékelés és a teszt jellegű elméleti és gyakorlati záróvizsga együttes alkalmazása adja a legpontosabb képet. A folyamatos értékelés során jelentős tényező lehet az oktatók szubjektív megítélése. Az objektivitás fokozása céljából javasolt az „in training assessment protocol” (egységes értékelési rendszer a tanfolyam alatti folyamatos értékeléshez) kidolgozása.

A BLS valamint a BLS/AED képzések során a formális vizsgáztatás nem feltétlen szükséges, bár a teljesítmény értékelés valamilyen formája (folyamatos értékelés a képzés alatt) ilyenkor is szükséges. Laikus segélynyújtók részére a tanfolyamot záró „vizsga” szükségtelen stressz, teljesítményüket nem emeli és az elsajátított anyag megjegyzését sem javítja. Ugyanakkor a sikertelen vizsga elbátortalanít, és eltávolíthatja a résztvevőt a további tanulástól, nemkülönben magától a segélynyújtástól is. Azok számára, akik teljesítménye a tanfolyam alatt elégtelennek látszik, formális vizsgaszituáció nélkül kell felajánlani a készség elsajátítása érdekében a tanfolyam megismétlését, esetleg az egyéni továbbképzés lehetőségét. A BLS, BLS/AED tanfolyamok elvégzéséről szóló igazolást természetesen csak olyan segélynyújtó kaphatja meg, aki a tanfolyam alatti teljesítményének folyamatos értékelése alapján elsajátította a megfelelő ismeretet és készséget.

Az emelt szintű, nagyobb elméleti ismeretanyag megszerzésének teszteléséhez elengedhetetlen a záróvizsga. Ez motivációs tényezőként hat a tanfolyamok teljes időtartama alatt, támpontot jelent az oktatók és a hallgatók számára egyaránt. A korrekt értékelési rendszer összehasonlíthatóvá teszi az egyes hallgatók teljesítményét, akár úgy is, hogy különböző tanfolyamokon vettek részt.

A megfelelően koordinált és az oktatott anyagot számonkérő vizsga emeli a tanfolyam és a bizonyítvány szakmai értékét, megbecsülését is.

A részvizsgákon és a záróvizsgákon nem megfelelő teljesítményt nyújtó hallgatók számára biztosítani kell a vizsga megismétlésének lehetőségét. Az ismételt vizsga során ugyanazoknak a szakmai feltételeknek kell érvényt szerezni, amelyek az elsődleges vizsga során is érvényben voltak. Lehetőség szerint az ismételt vizsgát a hallgató az eredetitől eltérő, legalább két vizsgáztatóból álló bizottság előtt tegye meg. Amennyiben az ismételt vizsga is sikertelen, a tanfolyam vezetőjének döntése alapján a jelölt

lehetőséget kaphat egy későbbi időpontban a vizsga megismétlésére, vagy amennyiben összteljesítménye nem felel meg az elvárásoknak, a tanfolyam ismételt elvégzése javasolható a számára. A tanfolyam színvonalának megőrzése miatt nem megengedhető, hogy az elvárt teljesítményt el nem érő hallgatók „megfelelt” minősítést kapjanak.

Azok a resuscitációs képzések, melyek valamely más kurikulum részét képezik („integrált resuscitációs oktatás”) az újraélesztési ismeretek és készségek számon kérését természetesen az alap kurikulumhoz illesztik. Ilyen esetekben is alkalmazandó azonban az alábbi néhány alapelv:

- a vizsga objektív, igazságos és „fair”
- a resuscitációs készségeket elsősorban gyakorlati teljesítmény lemérésével lehet felmérni. Amennyiben az integrált képzés során a reanimációs készség elsajátítása valóban vizsgálandó, annak – legalább részben – gyakorlati vizsgának kell lennie.
- laikusok képzése során a resuscitációs ismeretek elégtelensége nem „bukást” hanem újabb képzés igényét kell, hogy jelentse. A „megbuktatott” laikus segélynyújtó kicsi valószínűséggel jelentkezik ismételt önkéntes oktatásra, és segélynyújtási hajlandósága is csökken. Ennek felelőssége az oktatót terheli.

4.8. Nyilvántartás

A Magyar Resuscitációs Társaság által akkreditált tanfolyamokról a Társaság nyilvántartást vezet. Ennek kapcsán:

- valamennyi tanfolyam időpontját, helyszínét, az oktatók és a résztvevők névsorát a tanfolyam vezetője legkésőbb a tanfolyam befejezését követő 2 héten belül a Társaság részére elektronikus formában megküldi.

- valamennyi, a tanfolyam elvégzéséről oklevelet kapott hallgató névsorát a Társaság az oklevél érvényességének ideje alatt megőrzi, szükség esetén (a hallgató írásbeli kérésére) arról másolatot állíthat ki.

A nyilvántartás célja, hogy a Társaság által akkreditált tanfolyamot elvégzett segélynyújtók a tanfolyam sikeres elvégzéséről bármikor tanusítványt kaphassanak, valamint az ilyen tanfolyam elvégzése utólag is ellenőrizhető és igazolható legyen. (Erre elsősorban a későbbi oktatók képzésének esetleges tanusítása miatt van szükség.) A tanfolyamra jelentkező hallgatók a tanfolyamra jelentkezéskor a Nyilvántartásba vétel tényéről beleegyező írásos nyilatkozatot tesznek. A Nyilvántartásban szereplő adatok a hallgatón kívül senkinek nem adhatók ki, de a nyilvántartásban szereplés ténye („érvényes vizsgával rendelkezik-e?”) nyilvános.

5. Az alapfokú újraélesztés oktatása

5.1. Több szintű oktatás

Az alapfokú újraélesztés oktatásának egyik lehetséges útja a több lépcsős („staged”) képzés bevezetése. Ennek előnye, hogy a laikus segélynyújtók részére az aktuális lehetőségekhez, motivációkhoz és tanulási képességekhez jobban igazodó segélynyújtási szint választható ki. Nemzetközi tapasztalat igazolta, hogy az alacsonyabb szintű képzésben részesülő segélynyújtók nagyobb hányada jelentkezik a magasabb szintet adó továbbképző kurzusra, mint az eredetileg teljes szintű képzésben részesülő segélynyújtók az esetleges frissítő tanfolyamra. Ugyanakkor, a második fokozat megszerzésére irányuló tanfolyam részletes ismétlési lehetőséget biztosít. Az ilyen, több lépcsős oktatásban részesült laikus segélynyújtók tanulási teljesítménye valamint segélynyújtási hajlandósága is szignifikánsan magasabb volt, mint a hagyományos képzésben részesült személyeké.

A Magyar Resuscitatio Társaság támogatja az ilyen, több lépcsős oktatási tervek kidolgozását és vizsgálatát.

5.2. „Standard BLS Tanfolyam”

A Standard BLS Tanfolyam célja, hogy a hallgató képes legyen az eszméletlen áldozat egyszerű vizsgálatára, valamint keringésmegállás esetén az ellátás szakszerű megkezdésére, beleértve a segítség hívását, a légutak eszköz nélküli biztosítását, a mesterséges lélegeztetést és a mellkasi kompressziók végzését is. A Standard BLS tanfolyam része továbbá a keringés jeleit mutató eszméletlen ember, valamint a légúti idegentest miatti fuldokló első laikus ellátásának ismeretanyaga is. A tanfolyam kezdetén az alapvető célok megfogalmazásakor ki kell emelni az alapfokú újraélesztés fontosságát, el kell oszlatni a hiedelmek kategóriába tartozó téves információkat. Ez sokszor komoly motiváló erőként hathat.

A tanfolyam szakmai anyaga a Magyar Resuscitatio Társaság 2003. évi ajánlása a felnőtt alapfokú újraélesztésre, valamint ezen ajánlás mindenkorai továbbfejlesztése, melyet a Társaság írott formában a Társaság hivatalos lapjában tesz közzé.

A tanfolyam vezetője felsőfokú egészségügyi képesítéssel és megfelelő gyakorlati tapasztalattal rendelkező oktató, aki a Magyar Resuscitatio Társaság vagy az ERC BLS/AED instruktorképző tanfolyamát sikeresen elvégezte, és már legalább két hasonló tanfolyamon oktatóként részt vett. A tanfolyam többi oktatója legalább a HuRC vagy ERC BLS/AED segélynyújtói tanfolyamát 5 éven belül sikeresen elvégzett olyan oktatók lehetnek, akiket a tanfolyam vezetője az oktatásra alkalmasnak talált. Az oktató : hallgató arány nem lehet kisebb mint 1:8. A hallgató csoport létszáma nem haladhatja meg a 12 főt.

A tanfolyam tárgyi feltétele az általános részben leírtak szerinti. A gyakorlatokhoz biztosított eszközöknek elegendő számban kell rendelkezésre

állnia ahhoz, hogy minden hallgató megfelelő időn át gyakorolhasson. Ehhez a gyakorló fantom : hallgató arány nem lehet kisebb mint 1:6. A gyakorlatok során biztosítani kell a biztonságos és higiénikus gyakorlás lehetőségét. Az esetleges fertőzésátvitel elkerülése érdekében a gyakorló fantomokat minden hallgató után meg kell tisztítani, ehhez a készülék gyártója által adott üzemeltetési és tisztítási előírások az irányadók. (Ha a feltételek lehetővé teszik, üdvözlendő az egyszerűbb, személyi fantomok használata a mozgássorok begyakorlására, amihez „komolyabb” szimulátoron való megmérettetés is társul. Speciális célközönségnél a lélegeztető zsebmászkok (pocket mask) használata ideális lenne.)

A Standard BLS Tanfolyam a laikus segélynyújtók részére nem oktatja a carotis pulzus tapintását, e helyett a „keringés egyéb jeleinek” értékelését hangsúlyozza. A tanfolyam kiemelt célja a folyamatos és hatékony mellkasi kompressziók megszakítás nélküli végzésének hangsúlyozása. A Standard BLS Tanfolyam csak az egy segélynyújtóval végzett resuscitatio oktatja, minthogy a laikusoktól a párban történő segélynyújtás megfelelő hatékonysággal történő kivitelezése a gyakorlati életben csak csekély valószínűséggel várható. Ugyanakkor az önálló, határozott és hatékony cselekvés gyakorlása mindennél fontosabb. A tanfolyam során a lélegeztetést szájból orrba vagy szájból szájba történő módszerrel is lehet oktatni, célszerű azonban csak az egyik módszert gyakorolni. A mellkasi kompressziók során vagy a világszerte alkalmazott kéztartás vagy a hazánkban tradicionálisan használt kéztartás oktatandó, az oktatás során azonban mindvégig ezek közül csak konzekvensen az egyik metódust gyakorolják.

Az eszméletlen, spontán légző beteg stabil oldalhelyzetbe fordítása ugyancsak elsajátítandó. Az idegentest félrenyelése miatt kialakuló fuldoklás ellátására nem javasoljuk laikusok számára a Heimlich manőver elsődleges oktatását, e helyett a korai segélyhívás mellett a hátba ütögetés és – eszméletvesztés esetén – a mellkasi kompressziók alkalmazása oktatandó. A Heimlich manőver alkalmazásának veszélyei miatt azt elsősorban egészségügyi dolgozók által javasolt használni. Laikus oktatás esetén a módszer alkalmazásainak feltételeire és a biztonságos kivitelezésre hangsúlyt kell fektetni (ugyanakkor a valós gyakorlás nem megoldható, minthogy ilyen fantomok nem léteznek, emberen nem gyakorolható, a „kispárnás” módszer pedig csak korlátozott értékű).

A Standard BLS Tanfolyam végén formális vizsga letétele nem szükséges. A hallgatók teljesítményét a tanfolyam alatti tevékenységük folyamatos értékelése alapján a tanfolyam oktatóinak közös döntése határozza meg. A megfelelő szintű készség elsajátítása esetén a hallgató a Magyar Resuscitatio Társaság BLS

Segélynyújtói Oklevelére jogosult, mely oklevél 5 évig érvényes.

A Standard BLS Tanfolyam időtartama 4-6 oktatási óra. Az ennél lényegesen hosszabb tanfolyam könnyen vezethet a hallgatók koncentrációjának elvesztéséhez, a kitűzött céltól való elkalandozáshoz. A 4 óránál rövidebb tanfolyam esetén a gyakorlati lehetőség elégséges volta kérdésessé válik.

5.3. „Standard AED Tanfolyam”

A Standard AED tanfolyam vagy teljes egészében tartalmazza a Standard BLS tanfolyam elemeit, vagy arra épülve önálló, csak az automata defibrillálás elméletével és gyakorlatával foglalkozik. Kiemelendő azonban, hogy AED képzés a megfelelő BLS képzés nélkül nem adható. Kívánatos, hogy az AED tanfolyam – amennyiben különálló egységet képez – a BLS oktatással egy napon kerüljön megtartásra. Amennyiben nem így történik, az AED tanfolyam a BLS tanfolyamot időben 3 hónapnál hamarabb kövesse, illetőleg a résztvevőknél a BLS képeségek előzetes felmérése ajánlott. Minden esetben hangsúlyozandó, hogy AED tanfolyam BLS ismeretek és készség nélkül nem elfogadható.

A tanfolyam célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a korai defibrillálás elméletével, annak fontosságával valamint a (fél)automata defibrillátorok biztonságos és hatékony alkalmazásának gyakorlatával. Az AED képzés során a Magyar Resuscitatio Társaság AED használatra vonatkozó szakmai ajánlását kell követni. A tanfolyam során mindvégig hangsúlyozandó, a gyakorlatok során pedig kiemelt gonddal gyakoroltatandó a megfelelő mellkasi kompressziók végzése.

A tanfolyam személyi és tárgyi feltételei valamint a létszámárányok megfelelnek a Standard BLS tanfolyam feltételeivel, azzal a kiegészítéssel, hogy megfelelően működőképes AED (tréner) készülék (hozzá tartozó vagy külön álló aritmia szimulátorral) biztosítása elengedhetetlen. Optimális esetben minden gyakorló fantomhoz egy AED készüléket lehet biztosítani; ha ez nem valósítható meg, a gyakorlatok forgószínpad szerű vezetésével (egy csoport standard BLS-t végez, míg a másik az AED alkalmazását gyakorolja) lehetővé válik, hogy két fantomonként rendelkezésre álló egyetlen AED készülékkel is hatékony oktatást vezessenek.

Mindamellet, hogy az AED-képzés lényegi része a biztonságos eszközhasználat elsajátítása gyakorló készülékek esetében is, különös érintésvédelmi óvintézkedést kell betartani, ha „valódi” készülékekkel gyakorolnak.

Az AED képzés időtartama a BLS oktatás nélkül 2-3 óra, a tanfolyamhoz mindenképpen tartozó BLS képzéssel együtt ez 6 – 9 oktatási órás tanfolyamot jelent.

5.4. Kórházi BLS oktatás elemei

Érdemes különbséget tenni a laikus közönség számára oktatott BLS valamint az egészségügyi dolgozók és az ún. első ellátók („first responder”) részére szervezett alapfokú újraélesztés oktatások között.

Míg az elsajátítandó elméleti és gyakorlati ismeretek nagymértékben hasonlítanak, a szakemberek részére tartott BLS (továbbiakban E-BLS vagy x-BLS) oktatás a Standard oktatáshoz képest az alábbiakban térhet el:

- a keringés jeleinek vizsgálata kiegészül a carotis pulsus vizsgálatának oktatásával is
- a szájból orrba vagy szájból szájba lélegeztetés helyett a zsebmaszkos, speciális célcsoport körében a ballonos-maszkos lélegeztetés oktatása elfogadott.
- Egyszerű légútbiztosító eszközök (oropharyngealis eszköz, nasopharyngealis tubus, COPA, laryngealis tubus, laryngealis maszk, stb.) oktatása és gyakoroltatása elfogadott
- Az AED legyen az oktatás mindenképpen szükséges beépített része. Bár a jelenlegi hazai egészségügy még nem rendelkezik azzal a lehetőséggel, hogy minden kórház rendelkezzen AED készülékekkel is, az E-BLS (x-BLS) tanfolyamot elvégzett egészségügyi (vagy más, első ellátó) szakembertől elvárható, hogy bármilyen helyzetben képes legyen egy AED készülék biztonságos és hatékony üzemeltetésére.

A fenti feltételek megvalósulása esetén Standard E-BLS Tanfolyam tartható. Az ilyen képzések időtartama se haladja meg lehetőség szerint a 8-9 oktatási órát. Ezen tanfolyamok végén az értékelő gyakorlati vizsga javasolt.

Több tanulmány igazolta már, hogy a rövid ideig tartó, lélegeztetés nélkül végzett folyamatos mellkasi kompressziók esetén a túlélés kedvezőbb. Ugyancsak számos vizsgálatban derült fény arra, hogy az abban nem napi rutinnal rendelkező egészségügyi dolgozók a maszkos-ballonos lélegeztetést igen gyenge hatásfokkal, számos potenciális szövődmény veszélyével végzik. Ezek alapján egyes kórházon belüli resuscitatio rendszerek résztvevői számára elfogadható, hogy „speciális kórházi BLS” oktatásban részesüljenek. Ilyenek esetek elsősorban akkor képzelhetők el, ha egy adott ellátó intézmény jól működő resuscitatio szolgálata a keringésmegállás helyszínét nagy valószínűséggel 2-3 percen belül teljes személyi és tárgyi eszközrendszerével együtt eléri. Az ilyen helyszínen a BLS-t megkezdő egészségügyi szakdolgozó a keringésmegállás felismerésére, a segítség hívására és a – lélegeztetés nélküli – folyamatos mellkasi kompressziók végzésére lehet kiképezni. (Ezen célcsoport számára alternatíva

lehet a maszkhaznátot nélküözö, vakon levezethető szupraglottikus eszköz–ballon összeállításos lélegeztetés.)

5.5. Egyszerűsített BLS oktatási formák

Számos esetben a segítségnyújtás körülményei (pl. kórházon belüli reanimatio) vagy a segélynyújtók személye (pl. életkori sajátosságok, képzettség, stb.) behatárolja vagy kiterjeszti az alkalmazható BLS lehetőségeket. Az adott célcsoportra szabott speciális oktatási formák segíthetnek abban, hogy a segélynyújtó által tanultak a gyakorlatban jobban alkalmazhatók legyenek (pl. szűk helyen történő reanimatio a repülőgép fedélzetén, stb.) vagy a hallgatók a gyakorlati készségeket jobban elsajátítsák (pl. gyerekek oktatása). A Magyar Resuscitatio Társaság támogatja ezeket a speciálisan módosított oktatási módszereket, amennyiben azok a célcsoportra (és nem az oktatókra vagy az oktatás lehetőségeire) szabottan térnek el a standard képzéstől. Az ilyen oktatások mindazonáltal nem tekinthetők „standard BLS” képzésnek.

5.5. ERC BLS / AED tanfolyam

A Magyar Resuscitatio Társaság teljes mértékben akkreditálnak tekinti az Európai Resuscitatio Társaság (ERC) által szervezett valamennyi BLS/AED tanfolyamot, függetlenül a tanfolyam helyszínétől (ország), nyelvétől. Az ilyen tanfolyamon szerzett oklevél egyenértékű a hazai ERC tanfolyamon szerzett oklevelekkel, érvényessége a megszerzését követő 5 év. Az ERC tanfolyamok részletes leírását az ERC hivatalos formában közzé tette (www.erc.edu).

Magyarországon az ERC által szervezett tanfolyamot a jelenleg érvényben lévő nemzetközi szerződés értelmében kizárólagosan a Magyar Resuscitatio Társaság szervezhet.

6. A magas szintű újraélesztés oktatása

6.1. Standard ALS tanfolyam

A Standard ALS tanfolyam célja, hogy a hallgató a tanfolyam sikeres elvégzését követően képes legyen a keringésmegállás helyszínén a megfelelő eszközök birtokában a Magyar Resuscitatio Társaság ALS ajánlásának megfelelő protokoll alkalmazásával magasszintű újraélesztést végezni; az ALS team tagjait hatékonyan irányítani; az ALS team tagjaként közreműködni; a szükséges beavatkozásokat hatékonyan és biztonságosan kivitelezni. Az ALS tanfolyam a keringésmegállás körüli kritikus (peri-arrest) időszak ellátásához szükséges legfontosabb ismereteket is tartalmazhatja. A tanfolyam célcsoportja minden egészségügyi dolgozó, akitől az ALS végzését elvárhatjuk. A tanfolyam alapfeltétele, hogy a jelölt rendelkezzen a BLS korszerű ismeretével és

képességével – erről a tanfolyam során érdemes valamilyen formában meggyőződni.

A tanfolyam szakmai anyaga a Magyar Resuscitatio Társaság 2003. évi ajánlása a felnőtt emelt szitú újraélesztésre (ALS), valamint ezen ajánlás mindenkori továbbfejlesztése, melyet a Társaság írott formában a Társaság hivatalos lapjában tesz közzé.

A tanfolyam vezetője orvosi diplomával és megfelelő gyakorlati tapasztalattal rendelkező oktató, aki a Magyar Resuscitatio Társaság vagy az ERC általános instrktor képző tanfolyamát sikeresen elvégezte, és már legalább két hasonló tanfolyamon oktatóként részt vett. A tanfolyamvezető lehetőleg olyan szakképesítéssel vagy legalább több éves gyakorlattal bír (szak)orvos, aki napi munkája során végez ALS-t, tehát aneszteziológus, oxyológus, sürgősségi szakorvos, belgyógyász, kardiológus, sebész, traumatológus esetleg családorvos. A tanfolyam többi oktatója legalább a HuRC vagy ERC ALS segélynyújtói tanfolyamát 5 éven belül sikeresen elvégzett olyan oktatók lehetnek, akiket a tanfolyam vezetője az oktatásra alkalmasnak talált. Az oktató : hallgató arány nem lehet kisebb mint 1:4. A hallgató csoport létszáma nem haladhatja meg a 8, ideálisan 6 főt.

A tanfolyam tárgyi feltételeit illetően az általános részben leírtak az irányadók. Törekedni kell arra, hogy az alkalmazott eszközök a realitáshoz közeli szimulációs gyakorlatok levezetését tegyék lehetővé. A manuális defibrillátor és az aritmia szimulálásra képes és defibrillálható fantom a tanfolyam elengedhetetlen kelléke. Egy fantomon egy időben csak egy csoport dolgozhat. A 8 főnél nagyobb létszámú csoportok szimulációs oktatása kevésbé hatékony, a defibrillálás biztonsága pedig kérdéses. Ugyancsak a biztonság növelése és a hatékonyság fokozása érdekében kívánatos, hogy egy csoportot a szimulációs gyakorlatok ideje alatt legalább 2 oktató vezessen.

A szimulációs oktatások során törekedni kell a realisztikus esetek megoldására. Az egyszerűbb feladatok felől fokozatosan bonyolultabb esetek kerülhetnek sorra. A szubjektív tényező kiküszöbölése, valamint az oktató munkájának megkönnyítése érdekében is érdemes a scénáriókat előre írásban rögzíteni, s a tanfolyamokon rendre ezeket használni. Minden szimulált eset után a csoport bevonásával azonnal meg kell beszélni a látott és nyújtott teljesítményt (feedback).

A tanfolyamon valamennyi hallgatónak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az ALS során alkalmazandó intervenciókat (elsősorban az endotrachealis intubatiót és non-invazív alternatíváit, valamint a manuális defibrillálást) megfelelően kontrollált körülmények között, biztonságosan gyakorolhassa. A vénabiztosítási

technikák elsajátítása nem tartozik az ALS tanfolyam feladatkörébe. A tanfolyamon minden hallgatónak részt kell vennie a szimulált szituációk ellátásában mind team vezetőként, mind a reanimációs team tagjaként.

A Standard ALS tanfolyam során szót kell ejteni a resuscitatio etikai vonatkozásairól is, lehetőleg nyílt diszkusszió formájában, ahol a hallgatók lehetőséget kaphatnak saját gondolataik megvitatására. Az etikai diszkusszió olykor súlyosabb pszichés megterhelést jelenthet azoknak a hallgatóknak, akiknek saját élményei (pl. közeli barát, családtag elvészése, stb.) miatt a vélemények óhatatlanul fennálló megoszlása során belső konfliktushelyzet alakul ki. Ilyen esetben lehetőséget kell adni ezen hallgatóknak arra, hogy a tanfolyam ezen szakaszáról kívánságukra távol maradhassanak.

A Standard ALS tanfolyam végén a hallgatókat írásbeli elméleti és gyakorlati vizsgán kell értékelni. A gyakorlati vizsgán minden esetben egy szimulált szituáció önálló (team vezetői szerepben való) megoldását kell bemutatni. Az értékelésre az általános részben leírt alapelveket kell alkalmazni. Aki a vizsgákon megfelel, a Magyar Resuscitációs Társaság ALS Segélynyújtói Oklevelét kaphatja meg, mely a kibocsátástól számított 5 évig érvényes.

A Standard ALS tanfolyam időtartama általában 16-20 oktatási óra.

6.2. ERC ALS Provider Course

A Magyar Resuscitációs Társaság teljes mértékben akkreditáltnak tekinti az Európai Resuscitációs Társaság (ERC) által szervezett valamennyi ALS Provider tanfolyamot, függetlenül a tanfolyam helyszínétől (ország), nyelvtől. Az ilyen tanfolyamon szerzett oklevél egyenértékű a hazai ERC tanfolyamon szerzett oklevelekkel, érvényessége a megszerzését követő 5 év. Az ERC tanfolyamok részletes leírását az ERC hivatalos formában közzé tette (www.erc.edu).

Magyarországon az ERC által szervezett tanfolyamot a jelenleg érvényben lévő nemzetközi szerződés értelmében kizárólagosan a Magyar Resuscitációs Társaság szervezheti.

6.3. Egyszerűsített ALS tanfolyam formák

Bizonyos célcsoport részére egyszerűsített formában is tartható ALS képzés. Az ilyen képzéseknek is alapelve a Standard ALS tanfolyamon is oktatott, mindenkor érvényes ALS ajánlás; feltétlen részét képezi a légútbiztosítás, a manuális defibrillálás valamint a gyógyszerek adása. Kihagyható azonban a speciális körülmények közötti (pl. terhes, asthmás, stb.) resuscitatio, a peri-arrest időszak ellátásának kérdései.

Ilyen tanfolyamra a leginkább alkalmas célcsoport az olyan kórházi szakdolgozók, akik részt vehetnek resuscitációs teamben, de önálló terápiás irányító szerepük a peri-arrest időszakban nincs.

Az egyszerűsített ALS tanfolyamok legfontosabb jellemzője azonban az, hogy a célcsoportra szabott módon egyszerűsített, nem pedig az oktatás limitált feltételei miatt válik „egyszerűsítetté”. Társaság támogatja ezeket a speciálisan módosított oktatásokat, amennyiben azok a célcsoportra (és nem az oktatókra vagy az oktatás lehetőségeire) szabottan térnek el a standard képzéstől. Az ilyen oktatások mindazonáltal nem tekinthetők „standard ALS” képzésnek.

7. Speciális újraélesztés oktatások

7.1. Gyermek és újszülött resuscitatio képzés

A gyermek és újszülöttkori resuscitatio ismeretanyaga és készsége eltér a felnőtt resuscitációban megszokottól. A Magyar Resuscitációs Társaság javasolja az ilyen ismeretek speciálisan szakosodott tanfolyamokon történő oktatását.

Jelenleg a Magyar Resuscitációs Társaság még nem rendelkezik a felnőtt újraélesztéshez hasonló módon kidolgozott saját standard tanfolyammal. Elismeri a hazánkban évek óta kimagasló színvonalon működő oktató műhelyeket, melyek oktatásának szakmai anyaga az ILCOR mindenkori ajánlásaira alapulnak.

7.1.1 Nemzetközi gyermek resuscitációs tanfolyamok

A Magyar Resuscitációs Társaság teljes mértékben akkreditáltnak tekinti az Európai Resuscitációs Társaság (ERC) által szervezett valamennyi gyermekresuscitációs tanfolyamot (ERC EPLS Course), függetlenül a tanfolyam helyszínétől (ország), nyelvtől. Az ilyen tanfolyamon szerzett oklevél egyenértékű a hazai ERC tanfolyamon szerzett oklevelekkel, érvényessége a megszerzését követő 5 év. Az ERC tanfolyamok részletes leírását az ERC hivatalos formában közzé tette (www.erc.edu).

Magyarországon az ERC által szervezett tanfolyamot a jelenleg érvényben lévő nemzetközi szerződés értelmében kizárólagosan a Magyar Resuscitációs Társaság szervezheti.

7.2. Trauma resuscitatio képzés

A súlyos sérültek helyszíni és intézeti felvételüket követő stabilizációs ellátásának ismeretanyaga és készsége — a hasonló alapfilozófia ellenére — jellegénél fogva jelentősen eltér a nem traumás eredetű hirtelen állapotromlás kezelésénél megszokottaktól.

Jelenleg — noha kidolgozás alatt áll — sem az Európai Resuscitációs Társaság, sem a Magyar Resuscitációs Társaság nem rendelkezik

még a BLS- és ALS tanfolyamokhoz hasonló módon kidolgozott és standardizált trauma tanfolyammal.

A ma ismert legismertebb tanfolyamok a kórházi szakban az Amerikai Sebészkollégium (ACS) által kidolgozott Advanced Trauma Life Support™ kurzus, prehospitálisan pedig az ahhoz kapcsolódó Pre-Hospital Trauma Life Support™ (az Amerikai Paramedikusok Nemzeti Egyesülete — NAEMT által elfogadott programként), illetve az Amerikai Sürgősségi Orvosok Kollégiuma (ACEP) által kidolgozott Basic Trauma Life Support™. A téma fontossága miatt több európai ország törekszik ezen programok honosítására, illetve különféle megfontolásból valamiféle saját verzió kidolgozására.

Sajnálatosan az ellátási elvek egységesítése jelentős problémákba ütközik, mivel:

– A sérültellátási elvek ezidő szerint még nem mentek át a BLS/ALS-hez hasonló *'Evidence Based'* szűrőn, aminek elvi lehetősége — a Trauma Utstein adatszolgáltató formula létezése ellenére is kevés — összehasonlítható adat hiányában igen kérdéses. (Az ellátás így sokkal inkább *'Common Sense Based'* („józanészen”, illetve formális logikán alapuló), melynek néhány sarkköve éppen jelenleg kérdőjeleződik meg.)

– Nincs az ILCOR mintájára létrehozott nemzetközi koordináló testület — ugyanakkor a sérülési mintától kezdve a pre- és intrahospitális ellátás feltételrendszeréig bezárólag jelentős különbségek vannak a kontinensek és azok egyes országai között.

– Végezetül az ellátási elvek elméleti ismerete itt sem jelentheti azok automatikus gyakorlati alkalmazási képességét, márpedig az egyes beavatkozások begyakorlása és forgatókönyveken alapuló esetszimulációs tanítás logisztikai feltételeinek megteremtése (a szimulátoroktól elkezdve, az altatott állatokon és esetleges kadavergyakorlatokon keresztül a komplex virtuális valóságalkalmazásig bezárólag) komoly költségekkel és akár etikai problémákkal is járhat.

Összefoglalva a Magyar Resuscitatio Társaság szorgalmazza a sérültek pre- és intrahospitális stabilizálásának speciálisan szakosodott, standardizált tanfolyamokon történő oktatását, figyelemmel kíséri a meglévő nemzetközi példákat, köztük az ERC eljövendő terveit, megvizsgálva azok adaptálhatóságát.

8. Az oktatók képzése

8.1. Általános követelmény az oktatók képzésével szemben

A resuscitatio oktatása nem csupán egy szakismeret és a gyakorláshoz szükséges pszichomotoros képességek egyszerű átadását jelenti. Az oktató szerepe ennél sokkal tágabb: a motiváció erősítése, a csapatmunkában való hatékony munkára való nevelés, a reanimatio miatt felvetődő etikai kérdésekben való eligazodás támogatása. Ahhoz, hogy az ismeretek a lehető legtovább meg is maradjanak,

alkalmazni kell a felnőttek oktatásáról összegyűlt ismereteket, tapasztalatokat. A jó resuscitatio oktatonál ezért nem elég, ha a reanimatio végzésében járatos, de rendelkezzen ismeretekkel a felnőtt oktatás, a nevelés vagy pedagógia terén is.

A Magyar Resuscitatio Társaság javasolja, hogy a resuscitatio oktatásával foglalkozó szakemberek legyenek resuscitatio oktatóképző tanfolyam elvégzését igazoló oklevél birtokában is. Az oktatóképzők nem elsősorban a resuscitatio ismereteit kell, hogy oktassák, hanem ezen ismeretek hatékony átadásának módszereit.

A Magyar Resuscitatio Társaság oktatási munkacsoportja – mindenekelőtt az ERC vonatkozó irányelveinek szem előtt tartásával – olyan oktatóképző tanfolyamot szervez, melyben a reanimatio ismeretek felnőttoktatás keretében történő hatékony átadására alkalmas módszereket mutatja be. Ezen tanfolyamok oktatói csak az Európai Resuscitatio Társaság elismert oktatói („ERC Full Instructor”) lehetnek. A tanfolyamra történő jelentkezés alapfeltétele, hogy vagy a Magyar Resuscitatio Társaság, vagy az ERC által szervezett valamelyik segélynyújtói (BLS/AED, ALS, gyermek- vagy trauma resuscitatio) tanfolyamának 2 éven belüli sikeres elvégzését igazolni tudja. Az Oktatóképző tanfolyam sikeres elvégzését követően a hallgatók „Oktató-jelölt” címet szerezhettek. A reanimatio oktatásának tudása – csakúgy, mint a legtöbb ilyen jellegű képesség – nagymértékben tapasztalatszerzés révén csiszolható. Teljes képesítésű oktatóvá váláshoz ezért az szükséges, hogy a fenti tanfolyamot elvégzett jelölt legalább egy, a Magyar Resuscitatio Társaság vagy az ERC által akkreditált tanfolyamon vegyen oktatójelöltként részt. Amennyiben ezen a tanfolyamon az oktatói tevékenysége megfelelő, a tanfolyam vezetőjének jelentése alapján a Magyar Resuscitatio Társaság Reanimatio Oktatói Oklevelét kapja meg. Az oklevél érvényben tartásához két évente legalább egy akkreditált tanfolyamon történő oktatást kell igazolni.

8.2. ERC Generic Instructor Course

A Magyar Resuscitatio Társaság teljes mértékben akkreditáltnak tekinti az Európai Resuscitatio Társaság (ERC) által szervezett valamennyi Instruktor képző tanfolyamot (ERC Generic Instructor Course valamint ERC BLS/AED Instructor Course), függetlenül a tanfolyam helyszínéről szolgáló országtól és a tanfolyam nyelvétől. Az ilyen tanfolyamon szerzett oklevél egyenértékű a hazai ERC tanfolyamon szerzett oklevelekkel, érvényessége az ERC állásfoglalásának megfelelően alakul. Az ERC tanfolyamok részletes leírását az ERC hivatalos formában közzé tette (www.erc.edu).

Magyarországon az ERC által szervezett tanfolyamot a jelenleg érvényben lévő nemzetközi szerződés értelmében kizárólagosan a Magyar Resuscitatio Társaság szervezheti.

9. Záró gondolatok

A Magyar Resuscitatio Társaság jelen állásfoglalásával azt a törekvését erősíti, hogy az újraélesztés minden szintjének minél szélesebb körű, hatékony oktatása valósulhasson meg. Ezen irányelv használható vezérfonalként a jelenlegi és leendő oktatók és oktatási centrumok részére, valamint felajánlja annak lehetőségét, hogy a képzéseket ezúton akkreditálva országosan egységes, összehasonlítható és konvertibilis oklevelet kiadó szolgáltatássá fejleszthessék.

Jelen állásfoglalást a hazai Orvostudományi Egyetemek Aneszteziológiai és Intenzív Terápiás intézeteinek valamint az Országos Mentőszolgálat oktatásért felelős vezetőivel közös konzultációk után, velük egyetértésben fogalmaztuk meg.

Az oktatási munkacsoport levelezési címe:

1124 Budapest, Kútvölgyi u. 4.

e-mail: office@reanimatio.org